

Kin museum
för samtidskonst

**Textil magi med
Doris Wiklund
Kristina Pasjkova
Maja Fredin
Matilda Kenttä**

15 februari—26 maj 2024

Textil magi med Doris Wiklund, Kristina Pasjkova, Maja Fredin och Matilda Kenttä

I utställningen *Textil magi med Doris Wiklund, Kristina Pasjkova, Maja Fredin och Matilda Kenttä* samsas fyra vitt skilda konstnärskap med en gemensam passion—textila material och tekniker. De är särskilt intresserade av vävning och uppvisar stor hantverksskicklighet och konceptuell styrka. Det magiska med textilen som material och teknik är att den funnits med mänskligheten sedan åtminstone trettiofem tusen år. Och den är fortfarande en självklar del av våra liv. Textilen är flexibel och lätt att transportera, den används praktiskt och som dekoration.

I motsats till det slit-och-släng som textilindustrin har lett till arbetar allt fler unga konstnärer idag med till exempel vävning. Handens långsamma och metodiska arbete, som bygger på materialkännedom och teknisk fitness, ges plats. Att det sker i en alltmer skärmbaserad tillvaro, där saker sker på distans och med minskande kunskap och känsla för olika material, inte minst textil, är ingen slump. En motrörelse har formats, som uppvärderar gammal hantverkskunskap och omformar den för samtida och framtida bruk.

Inspirationen till utställningen kommer från 93-åriga Kirunabon Doris Wiklunds liv och gärning som konsthantverkare, vävlärare och textil historieskrivare. Ett trettiotal av hennes bildvävar, dukar, ranor och gardiner gjorda från 1950-talet till idag visas tillsammans med verk av tre unga konstnärer som både väver och använder andra textila uttryck. Wiklunds fyra böcker—*Gamla vävnader från Norrbotten* (1993), *Gamla svenska vävnader från norr till söder* (1996),

En annan bild av Lappland. En bok om konstvävnader (1999) och *Det gamla linneskåpet: Från tuskaft till damast* (2004)—presenteras också i utställningen. Efter studier 1953–1955 på Sveriges främsta vävutbildning, Handarbetets vänner skola i Stockholm, återvände hon till Kiruna och började själv arbeta som vävlärare på olika vuxenutbildningar. Under alla år har hon själv vävt och generöst delat med sig av sin djupa kunskap i såväl undervisning som bokform.

De yngre konstnärernas verk för en dialog med det textila arvet som Wiklund varit så engagerad i, både vävning i sig och andra tekniker. En serie verk av Maja Fredin består av smått absurda skulpturer i siden som hon kombinerar i installationer. I *Textil magi* ingår det överdådiga verket *Frutti di merda* (ungefär skitens frukter som anspelar på *frutti di mare*—havets frukter) med trettio handsydd räkor stora som händer placerade på ett middagsbord. Ovanför svävar tre måsar som är fastsatta i en långsamt snurrande fläkt—de verkar just ha utträttat sina behov mitt i måltiden. Som så ofta är samhällskritiken en del av Fredins arbete, till exempel konsumtionssamhället och dess överflöd som får sig en känga. Humor och blodigt allvar, drömmar om glamour och den krassa verkligheten, blandas i hennes scenografiska installationer. Utbildad på Handarbetets vänner skola i Stockholm och på Konstfacks textilprogram har hon rört sig mot friare uttryck där performance ofta ingår. I en serie uppträdanden har hon till exempel iklätt sig rollen som Elvis.

Vävda dagböcker från covidpandemin är ett av Kristina Pasjkovas bidrag till *Textil magi*. Under den hårda nedstängningen i Moskva 2020 fick varje möte, varje liten händelse, en särskild betydelse och hon lät dem lämna spår i de fem hängande vävarna. Det fanns ingen förutbestämd plan, vävarna fick växa fram spontant under arbetet med inslag som paketsnören, glasögonbågar och pinnar.

I egenskap av oliktänkande i dagens Ryssland har hon i ett annat verk upprepat frasen "Kära konst, snälla rädda världen. Det är bråttom" på engelska över hela bildytan. Väven är gjord på en halvautomatisk jacquardvävstol, en teknik som bidrog till 1800-talets industriella revolution. Ett tredje verk är en videoanimation som bygger på ett stort antal vävar som var och en föreställer konstnärens kolleger och vänner i Moskva som gör små gester förknippade med oro och nervositet. Tillsammans berättar de om ett psykologiskt tillstånd bland dem som är mot regimen och kriget i Ukraina. Fri vävning är Pasjkovas signum, gärna tillsammans med andra i kollektiva workshops, liksom kopplingen mellan vävning och datorprogrammering.

Mitt i utställningen står Matilda Kenttäs vävstol där hon regelbundet kommer att arbeta under perioden februari till maj. Hon låter Wiklunds konstnärskap vara utgångspunkten då hon väver de rutiga skisspapper som Wiklund använder i boken *Gamla vävnader från Norrbotten*. I boken dokumenterar och sprider hon kunskapen om olika vävtekniker från regionen genom bild och text så att andra kan ta vid och själva väva dem. Kenttäs väv är femtio centimeter bred och blir till slut fem meter lång. På den ritas hon med tuschpenna in de mönster som Wiklund anger i boken. Kenttä börjar med det första av de hundra-tjugosex mönstren och arbetar sig sedan igenom publikationen, som tillsammans med Wiklunds övriga arbete sägs ha räddat mycket av norra Sveriges textila kulturarv. På så vis synliggör Kenttä det enorma förarbete som den äldre väverskan har gjort. Parallellen mellan vävning och tidig datorprogrammering blir också tydlig, liksom kvinnors idoga arbete mer allmänt. Kenttä är intresserad av hur omvårdnad och skötsel av hemmet, det konstanta underhållsarbete som mestadels görs av kvinnor, kan uppvärderas. Kenttä har efter studier vid Gerrit Rietveld Academie i Amsterdam återvänt till hemstaden Kiruna.

Textil i dess olika former har varit en viktig del av Doris Wiklunds liv, ända sedan barnsben då hon lärde sig väva. Född i Kiruna 1930 har hon sedan 1950-talet berättat om både Norrbotten och sitt eget liv i många olika tekniker. Flamskväv, finnväv, ryssväv, damask, röllakan och Jukkasjärvidräll är bara några av dem som finns representerade i *Textil magi*. Utöver att dokumentera och genom undervisning och böcker sprida kunskap om vävning i allmänhet och i Norrbotten i synnerhet har hon prytt kyrkor i Kirunatrakten. Bland annat står hon bakom altarduken och bårtäcket i Kiruna kyrka och altarduken i Jukkasjärvi kyrka. Boken *Det gamla linneskåpet: Från tuskraft till damast* är en djupdykning i hennes eget linneskåp som innehåller arvegods, gåvor, loppisfynd, döttrarnas alster och egen tillverkning. Det blir en hyllning till kvinnors anonyma arbete och hantverksskicklighet, en inspirerande manual för dem som vill föra traditionen vidare. Wiklund citerar i boken Nina von Engström från *Praktisk väfbok* (1896): "Att väfnadsarbetet är nyttigt för själ och kropp vitsordas av alla, som försökt det".

Utställningen är en del av museets mångåriga tematiska tråd *Handen, hjärtat och hjärnan* som handlar om hur konstnärer idag anammar gammal hantverksskicklighet och omformar den för samtida och framtida bruk.

Maria Lind

Doris Wiklund

Doris Wiklunds konstnärskap är innehållsrikt—hon berättar om Norrbotten genom väven som i hennes praktik får många lager. Med stor skicklighet har hon i sina verk skapat nyansrika skildringar av Sveriges nordligaste region. Här väver hon händelser från sitt eget liv, historiska bilder, människorna och landskapet—från fjället till de enskilda växterna. Men hon stannar inte där. Doris Wiklund utmanar föreställningar om det unika verket genom att ständigt dela med sig av sin kunskap och även skapa förutsättningar för andras skapande.

Hon gör det i sitt arbete som pedagog jämte andra former av förmedling. Här är hennes böcker ett bra exempel; genom sitt engagemang i väven ser hon hur berättelserna om de traditionella textilierna i Norrbotten inte finns publicerade, en iakttagelse som 1993 blir boken *Gamla vävnader från Norrbotten: en annorlunda vävbok och vävhistoria*.¹ Boken utgör inte bara startpunkten för hennes egen publiceringsverksamhet utan också inledningen på en aktiv relation till sina läsare, entusiastiska väverskor som bidrar till att fortsätta historieskrivningen.

Böckerna är skrivna av en historieberättare som också är pedagog, en person med ett stort engagemang för vävning då hon tillgängliggör materialet inte bara genom ord och bilder utan delar också med sig av praktiska beskrivningar av hur väven har gjorts. I böckerna finns det instruktioner som bjuder in andra vävare att göra dem och på så vis bära arvet vidare. Genom sin nyfikna iakttagelseförmåga omformuleras vardagliga betraktelser till vävar—en solnedgång betraktad från ett flygplan blir till exempel en rana i blått, rosa och orange.

¹ Doris Wiklund, *Gamla vävnader från Norrbotten: en annorlunda vävbok och vävhistoria*, (Kiruna: D. Wiklund, 1993).

Under ett föredrag 1995 på Folkets Hus i Kiruna berättar hon om hur hon redan i unga år blir intresserad av gamla vävnader då hon får se det rika innehållet hennes mormors syster Almas byrålåda.² Kort därefter börjande hon samla vävnader. Ett samlande som hon fortsatte tillsammans med sina vävelever i Kiruna. I föredraget berättar hon att "det mesta, som jag har dokumenterat, har kommit till tack vare elever... de har kommit och visat mig vävnader som jag sedan fått låna för att analysera och rita av."³ Doris Wiklund beskriver här det stora och viktiga arbetet med den kartläggning som hon publicerade i just *Gamla vävnader från Norrbotten: en annorlunda vävbok och vävhistoria*. I föredraget säger hon också "Om jag inte hade gjort detta hade mycket försvunnit".⁴

Knappt hundra år innan Doris Wiklund publicerade sin bok reste Lilli Zickerman, en viktig person i grundandet av Hemslöjden i Sverige, i Norrbotten. En erfarenhet som hon publicerade i den korta texten *Hemslöjden som nödhjälp: Från en novemberresa i Lappland 1902*.⁵ Hon reser i ett Norrbotten som då var drabbat av missväxt och arbetslöshet. Hon kom dit för att köpa hemslöjd som en form av nödhjälp och resan resulterade i att slöjd från Norrbotten började säljas i Stockholm.⁶ Hennes resa bidrog till att Lilli Zickerman skriver "kännedomen om Norrbotten, dess natur och folk är ofta öfverraskande ringa", detta trots att länet mycket tidigt hade engagerat sig för slöjden.⁷ 1882 hade Norrbottens läns Slöjdförening grundats. I reseskildringen beskriver hon något av den slöjd hon

² Doris Wiklund, Föredrag, Folkets Hus Kiruna, 4 oktober 1995, Doris Wiklunds arkiv, Norrbottens museums arkiv.

³ Ibid.

⁴ Wiklund (1995).

⁵ Lilli Zickerman, *Hemslöjden som nödhjälp: Från en november resa i Lappland 1902*, (Stockholm: Föreningen för Svensk Hemslöjd, 1903).

⁶ Anja Wrede, *Hemslöjd i långa banor*, <https://kulturmiljonorrbotten.com/2019/08/02/11731/> (2023 12 30)

⁷ Zickerman (1903), 1.

möter men framför allt präglas den av medlidande, om behovet av hjälp från söder inte bara för att klara maten för dagen utan också för att förnya slöjden. I Zickermans text läser vi ytterst lite om den kraft som Lilian Ryd skildrar i sina innehållsrika böcker.⁸ I *Urfödan* vänder hon sig starkt mot "eländesbeskrivningar från sällsynta nödår" som hon menar är en återkommande i beskrivningar av "naturahushållets Lappland", en formulering som skulle kunna vara en replik till Zickermans skildring.⁹

Gamla vävnader från Norrbotten är en innehållsrik gräsrotshistoria. Vi får här lära oss om färgställningar och tekniker. Om Jukkasjärvidrällen, en daldräll på tre partier, och Puoltsarosen som ursprungligen kom från Härnösand. Samtidigt är vävarna så mycket mer än enbart teknik och estetik. I sitt föredrag i Kiruna framhåller hon att genom de traditionella vävarna går det att "göra sig en föreställning om hur det kunde se ut i ett norrbottniskt hem". Hon beskriver också förutsättningarna för vävandet, då "det var väglöst land och långt mellan byar och gårdar, var man hänvisad till självhushåll."¹⁰ Många gånger fick man ull från sina egna får alternativt köpte material på någon av områdets marknadsplatser. Senare kunde man köpa det i handelsbodas och så småningom från postorder. Doris Wiklund samlade också berättelser om de som vävde. Genom väverskorna får vi lära känna många olika liv och förstår hur sammanvävda Norrbottens olika befolkningsgrupper har varit.

Boken gestaltar inte historia som något färdigt, avslutat, en dåtid, utan något levande. Till bilderna och beskrivningarna av de kartlagda vävarna lägger hon i boken vävnotor, instruktioner

8 Se text Lilian Ryd, *Kvinnor i väglöst land—nybyggarkvinnors liv och arbete*, (Stockholm: Arena, 1995) & Lilian Ryd, *Urfödan. Om självhushållets mat hos folk i Lappland* (Skellefteå: Ord & visor, 2015).

9 Ryd (2015) 8–9.

10 Wiklund (1995).

som gjorde det möjligt att göra just den väven. Doris Wiklund gör bokens vävar "open source" så att hennes vävinnor, kollegor, elever och andra vävintresserade ska kunna fortsätta att väva sin historia, att hålla traditionen vid liv och fortsätta att utveckla den.

Publiceringen av boken var inte alldeles enkel. Hon kom att ge ut den på eget förlag med stor hjälp från sin make Jean. Formen gjorde hon tillsammans med sonen Urban. De belånade huset för att kunna finansiera boken som i sin första upplaga gavs ut i ettusen femhundra exemplar. Den tog snabbt slut och en ny upplaga fick tryckas. Att boken fick ett stort genomslag blev tydligt då väverskor och vävintresserade började skicka information om vävnader från hela Sverige. Detta blev innehållet i hennes andra bok *Gamla svenska vävnader från norr till söder omkring 1850–1950*.¹¹ Också den är utgiven på eget förlag.

Intresset för Doris Wiklunds arbete var inte begränsat till Sverige utan hon fick också en internationell publik. År 2010 gavs en engelsk översättning av *Gamla svenska vävnader* ut i USA. Översättningen gjordes av väverskan Becky Ashenden som i början av 1980-talet hade gått en kurs på Sätergläntan i Insjön.¹² 2004 gav Doris Wiklund ut ytterligare en bok, *Det gamla linneskåpet: från tuskaft till damast*.¹³

Arbetet med *Gamla vävnader från Norrbotten* var mycket mer än att enbart publicera boken—hon reste också runt och berättade om arbetet. Föredraget på Folkets Hus är ett utmärkt exempel

11 Doris Wiklund, *Gamla svenska vävnader från norr till söder omkring 1850–1950*, (Kiruna: D. Wiklund, 1996).

12 Doris Wiklund, *Old Swedish weavings from north to south: a collection of everyday Swedish weavings from 1850 to 1950*, eng. övers. Becky Ashenden, (Shelburne, Massachusetts: Vävtuga Press, cop. 2010).

13 Doris Wiklund, *Det gamla linneskåpet: från tuskaft till damast*.

på detta. Hennes vilja att förmedla denna historia sträckte sig även vidare. För att ytterligare tillgängliggöra kunskapen om traditionella vävnader från Norrbotten skapande hon en mobil utställning utifrån materialet. Utställningen innehöll fragment av de dokumenterade vävarna som hon fäste på stora pappark som förvarades i en specialtillverkad tygväska som gjorde det lätt för henne att ta med sig utställningen till föredrag och vävmässor. Det är en enkel och innehållsrik utställning som jag och min medcurator Onkar Kular visade delar av på Luleåbiennalen 2022—*Hantverk & Konst*. Vi ville vidga kretsen av dem som kunde få lära sig om detta viktiga arbete. Utställningen i sin helhet finns tillsammans med mycket annat material som dokumenterar hennes konstnärskap i Norrbottens museums arkiv.

Doris Wiklund har inte bara varit lärare och historieskrivare utan är också en mycket skicklig väverska. År 1999 gav hon ut boken *En annan bild av Lappland: en bok om konstvävnader: skildringar av lappländsk natur och flora* som visade hennes egen rika konstnärliga produktion.¹⁴ Här fortsätter hon att genom sina egna vävar berätta om Norrbotten. Det är natur, vardag och historia. Jämta vävarna får vi också ta del av Doris Wiklunds fina skissarbete.

Boken innehåller många olika naturskildringar. Kanske den mest komplexa väven är den som skildrar ett besök vid kapellet i Nikkaluokta en tidig vardag. Väven följer den skiss som hon gjorde på turistanläggningens restaurang. Centralt i väven ser vi det röda kapellet som framträder mot de blåvita fjällen. Marken har fått olika färgnyanser och strukturer. Den skildrar känsligt hur snön håller på att ge vika. De spensliga träden har ännu inte fått löv. För att skapa ett levande landskap hon använt sig av flera olika

¹⁴ Doris Wiklund, *En annan bild av Lappland: en bok om konstvävnader: skildringar av lappländsk natur och flora*, (Kiruna: D. Wiklund, 1999).

vävt tekniker ”snärjäv, ryssväv, dukagång, krabbasnår, rya och noppväv”.¹⁵ I boken finns många vävar med blomstermotiv jämte mer abstrakta skildringar så som ranorna *Den första snön och I lingonskogen*. I *Utsikt från Luossavaara* använder Doris Wiklund ranans ränder för att gestalta skiftningarna i landskapet, himmel, mark och väg. Med några få streck skapar hon fjällets form och vägens riktning. I finnväven *Jean i hjortronskogen* har hon fångat ett ögonblick från sin vardag. Det är en bild av Jean som sitter med sin hink och ryggsäck vid myren och värmer sig vid elden. I den ömsinta skildringen i skymningslandskapet blir skogen en mörk siluett i bakgrunden. Hon har framför allt använt sig av brunt och ljus grå-beige garn med några få inslag av andra färger som ger skymningshimlen orange nyanser och gör elden lätt röd.

Jean i hjortronskogen är en del av en serie finnvävar som skildrar både det dagliga livet och historien. Hit hör också *Brita Maria Larsson vid sin bostad i Käyrävuopio* som visar den 94-åriga kvinnan framför sin enkla stuga där hon hade bott med sin familj, man och sju barn. Här berättar också Doris Wiklund i text om bilden, om familjens självhushåll i väglöst land. I *En annan bild av Lappland* finns vävnader av byggnader och Kirunas föränderliga stadslandskap. Hon skildrar samer, ”vår urbefolkning” och lador från Tornedalen. På senare år har hon fått reda på att hon själv har samiskt påbrå.

I boken delar Doris Wiklund frikostigt med sig av sina fantastiska vävar och deras många berättelser. Det blir tydligt att hennes konst är unik men inte exklusiv—för hon delar rikligt med sig av sin skaparlust. Flera av hennes egna vävnader har fått beskrivningar som med öppna armar bjuder in andra som väver att inspireras av de egna skildringarna och den djupa kunskapen som de bottnar i.

¹⁵ Ibid, 135.

Doris Wiklund är en konsthantverkare som är upptagen av så mycket mer än det egna skapandet. Hennes praktik är särskilt intressant då den har så många facetter: den skickliga väverskan, tecknaren, historieskrivaren och pedagogen som bjuder in till vävandet. Hos henne blir väven en mångfald av relationer som handlar om samtid och historia, som är både individuella och gemensamma.

Christina Zetterlund

Biografi

Väverskan, pedagogen och författaren Doris Wiklund, född i Kiruna 1930, började väva vid fem års ålder. Sedan dess har hon haft sin bas i födelsestaden, men också föreläst och hållit i kurser, utbildningar och workshops i olika delar av Sverige. Efter studier i psykologi vid Uppsala universitet utbildade hon sig på Handarbetets vänner skola i Stockholm. Under många år var hon verksam som vävlärare i Kiruna. Insikten om att mönster från Norrbotten inte fanns publicerade fick henne att 1993 skriva *Gamla vävnader från Norrbotten: en annorlunda vävbok och vävhistoria*, en bok som 2010 översattes till engelska av Becky Ashenden med titeln *Old Weaves from Norrbotten*. År 1999 gav hon ut boken *En annan bild av Lappland: en bok om konstvävnader med skildringar av lappländsk natur och flora* som visade hennes egen rika konstnärliga produktion. Fem år senare gav Wiklund ut *Det gamla linneskåpet: från tuskaft till damast* som är en djupdykning i hennes eget linneskåp. För att ytterligare tillgängliggöra kunskapen om traditionella vävnader från Norrbotten skapade hon en mobil utställning utifrån materialet. Wiklunds egna vävnader har bland annat visats 2021 i Lantalainenhuset i Jukkasjärvi (i regi av Norrbottens museum i samarbete med Jukkasjärvi Hembygdsförening), Luleåbiennalen 2022—*Hantverk & Konst* och på konsthallen i Aurora i regi av Kiruna Konstgille, 2021.

Samma år donerades hennes livsverk till Norrbottens museums arkiv. Wiklund står bakom flera av de textila inslagen i Kiruna kyrka. Hennes pedagogiska gärning och publikationerna har gjort att hennes verk även har nått en internationell publik.

Kristina Pasjkova

Dagböcker, fem gobelänger, blandteknik, 2020–2021

Kära konst, snälla rädda världen. Det är bråttom, jacquardväv, 2023

(Dear Art, Please Save the World. It's Urgent)

Re-aktion, videoanimation baserad på jacquardväv, 120 sekunder, 2023

Kollektiv väv-verkstad i Konstverkstan 18 februari 2024

Med början våren 2020, mitt under nedstängningen orsakad av covidpandemin, inledde den Moskva-baserade konstnären Kristina Pasjkova arbetet med en textildagbok som fortgick i ett helt år. Under den här tiden gjorde hon fem vävar på en stående vävstol. I vävarna fick den flyktiga tillvaron fast form, hon fångade upp de små till synes ovidkommande dagliga händelserna. Ibland blev det abstrakt och ibland mer rakt på sak; nymånen, polisbilar och en skärva av en vas som gått i kras—allt vävdes in. Varje möte blev viktigt, varje tanke hade ett värde, men även föremål hon hittade på gatan. På det sättet blev varje rad i väven direkt kopplad till hennes humör i stunden, det som hände runtom och inuti henne. I motsats till klassisk vävning där det vanligtvis finns ett mönster att utgå ifrån och att färdigställa, visste hon aldrig hur arbetet skulle utveckla sig.

Pasjkova är intresserad av vardagliga erfarenheter och material såväl som det handarbete som kopplas till kvinnoarbetets historia och teknik. Hon är också intresserad av hur vävning och dataprogram hänger ihop. I *Kära konst, snälla rädda världen. Det är bråttom* har hon använt jacquardvävningens halvautomatiska teknik för att producera en vädjan som är lika uppriktig som den är medvetet fruktlös. Jacquardvävstolen patenterades 1804 och anses inte bara vara startpunkten för en enorm variation av intrikata mönster, utan också ett viktigt historiskt steg för hårdvara och den tidiga datorteknologin. Till *Re-aktion* har hon använt samma teknik till

att avbilda enkla gester hon observerat hos sina kollegor i Moskva, som att torka ögonen och rätta till glasögonen. Det är konstnärer och andra kolleger som är emot regimen och Ukraina-kriget som uttrycker sin ångest på ett subtilt sätt. Tillsammans blir vävarna till en animerad video gjord med ovanliga medel.

Maria Lind

Självpresentation

Kristina Pasjkova föddes 1992 i Novomoskovsk i Ryssland. Hon studerade internationella relationer på universitetet i Lipetsk och deltog i the Free Workshops of Moscow Museum of Modern Art och the Moscow Institute of Contemporary Art. År 2022 deltog hon även i WHW Akademija i Zagreb, ett oberoende projekt lett av curatorskollektivet WHW. Hon gjorde ett residens vid Baltic Art Center i Visby 2023 samt deltog i residensprogrammet "ColLab Vaults" på GES-2 VAC Foundation i Moskva där hon vävde på den halvautomatiska jacquardvävstolen TC2. Sedan 24 februari 2022 driver hon ett projekt med kollektiva workshops till vilka hon bjuder in människor från olika fält, allt från konstvärlden till biblioteksbesökare, i syfte att skapa ett rum för lek, experiment, kritiskt tänkande och gemensamma erfarenheter. I krissituationer som den i Ryssland anser hon att varje kritisk praktik, i synnerhet kollektiva motståndshandlingar, är av yttersta vikt i kampen mot samhällelig isolering och ensamhet. På det viset har textil en särskild röst som tillåter konstnären att använda ett material som i kraft av sina kvinnliga kopplingar har nedvärderats och i stället lägga in alternativa idéer och perspektiv i dess "veck".

Maja Fredin

Frutti di merda, 2023, installation, blandteknik

Takfläkt, papier-maché, silkeslera, bomullsjersey, polyesterjersey, bomullsväv, silkeslera, sidenfärg, silikon, trälim, ståltråd, kedjor, akrylgel, sidenorgansa, sidenfärg, rött bläck, cernit-lera, tyll, glaspärlor, sidentråd, akrylgel, tennfat, polyesterorgansa, linneduk, viskos, speglar.

I en elegant uppläggning värdig en bättre krog ligger högar av rosa räkor stora som handflator. De är tillverkade i glansig, rosabeige textil och ligger på silverfat redo att avnjutas—men något är inte som det ska. Precis som den äkta varan i delikatessdisken ser räkorna fuktigt sträva ut på utsidan, medan insidan utlovar något mjukt och köttigt. Den som kikar extra noga kan upptäcka gömmor av blänkande rom gjord av små pärlor. Det är konstnären Maja Fredins kräftdjur och hon har sytt dem alla för hand. Hon har handmålade polyesterjersey, broderat och experimenterat fram den rätta konsistensen. Snart kommer gästerna, men något är fel, väldigt fel. Över faten kretsar måsar i maklig takt över godsakerna. De hänger från en fläkt, och spanar in sin måltid, där de redan lämnat sin signatur i form av vita skitblaffor med bruna inslag som nu skämmer de rosa dukarna. Titeln, *Frutti di merda*, betyder "skitens frukter" och talar sitt tydliga språk i förhållande till de skaldjursrätter som går under namnet "havets frukter".

Maja Fredin föddes i Uppsala och växte upp nära sin textilhantverkstokiga mormor, som introducerade henne till alla gammeldags hemslöjdstekniker. Tillsammans hjälptes de åt att massproducera glamourösa plagg till barbiedockorna. Hemmapysslet utvecklade sig till ett livskall och efter tio år av utbildningar inklusive Konstfacks textilprogram kunde hon kalla sig färdig

konsthantverkare. Men det är processen, uppfinnandet av effekterna och den efterföljande meditativa upprepningen som intresserar henne mer än den i och för sig imponerande tekniska skickligheten och de sinnrika lösningarna.

Maja Fredin uppmärksammar konsumtion och överflöd, där räkfrossan även får symbolisera det skifte som ägde rum när den svenska välfärden började krackelera. När smörgåsbord började ersätta verkliga förbättringar i arbetsmiljö och socialt skydd. Genom verk i form av scenografier och installationer riktar hon sitt arbete mot ämnen som överkonsumtion och njutningsindustrin. Att handarbete och skapa detaljrika objekt som får ta tusentals timmar i anspråk är också en del av hennes strategiska protest.

Paulina Sokolow

Självpresentation

Jag heter Maja Fredin och är född 1992 i Uppsala. Numera är jag bosatt i Stockholm där jag är verksam konstnär. Med skolor som Nyckelvikskolan, Handarbetets vänner och Konstfack, där jag nu senast avlagt min master, har jag över tio års utbildning inom det textila hantverket. Trots detta har jag kommit att bli fullständigt ointresserad av min egen process. I stället faller mig det textila lika naturligt som att andas, skita och sova. Med andra ord skulle jag inte kunna existera utan mitt hantverk eftersom det är för mig en livsviktig plats där jag kan låta handen arbeta fritt tillsammans med tanken. Med denna metod bygger jag mitt konstnärsskap på performativa installationer där jag låter betraktaren bli en del utav min vardagskoreografi. Jag ser mina verk som en spegling utav samhället—min fetisch för konsumism, dysmorfofobi, mat och mitt eget fördärv. Med en blandning av humor och härsken kitsch vrider och vänder jag på verkligheten, vidgar mina vanföreställningar och

bjuder in till i min tolkning av den redan omöjliga värld vi lever i. För det är i gränslandet mellan skrattet och det bråddjupa allvaret jag vill placera mig, för det är här jag upplever att konsten kan göra skillnad på riktigt.

Matilda Kenttä

Response in Reconstruction, 2023

Skulptur. 2,1 km x 5 cm remsor i bomull, linne, polyester, broderi

Response in Reconstruction Scrap 1, 2023

Vävda remsor i bomull och broderi

Response in Reconstruction Scrap 2, 2023

Vävda remsor i bomull och broderi

Response in Reconstruction Scrap 3, 2023

Vävda remsor i bomull och broderi

Performance i vävstol, 2024

Vävstol, bomull, tuschpenna, boken *Gamla vävnader från Norrbotten* av Doris Wiklund, utgiven 1993

Vävning och vävstolen har en central plats i Matilda Kenttäs praktik. För Kenttä utgår inte vävning från tekniken och hantverksskickligheten, utan snarare från vävningens sociala och kulturella historia, förknippad med kvinnligt arbete genom tiderna. De materiella kvaliteterna i garn och tyg i hennes verk bidrar förvisso till dess estetiska styrka, men det är snarare den konceptuella drivkraften som står i fokus. Genom hennes dekonstruktionsprocess kan vi upptäcka spår av såväl en familjehistoria som större sociala skiften.

Skulpturen *Response in Reconstruction* består av 2,1 km svarta och oblekta tygremsor hängande från taket, fritt fallande ner i oordnade högar på golvet. Remsorna liknar sådana som man känner igen från tillverkning av trasmattor, som ofta görs av gamla tyger. Men i Kenttäs verk är saker och ting sällan så enkla som de först ser ut. I stället består hennes praktik av paradoxer genom att hon iscensätter översättningsprocesser och omvandlingar. Paradoxen består i det att hon inte gör trasmattor av nytt material utan snarare att hon väver något av rester. En närmare blick på verket avslöjar att tyget är en blandning av nytt och gammalt och försett med små detaljer

som blommor och fragment av text och mönster.

Matt-tygerna kan förknippas med en tid som ligger nära konstnärens farmors liv, tyger som en gång varit masstillverkade sommarklänningar, skjortor eller sänglakan. Men snarare än att nostalgiskt uppehålla sig i historien, utgör mattan en utgångspunkt för ett nytt verk där spåren från det förflutna anas. På väggverken med samma titel är remsorna delikat handvävda i liknande slingrande former som i takverket. Här ställs ett vävt vardagsföremål jämte ett konstverk fint nog att hänga som en tavla på en vägg på museum.

Utan tvekan var det Doris Wiklund, välkänd i de nordliga regioner där också Kenttä växte upp, som banade vägen för förståelsen av vävning både som ett betydande kulturarv och som och en frizon för ett personligt uttryck. I performanceverket som pågår under utställningens gång, väver Kenttä de rastermönster på vilka Wiklund dokumenterade och publicerade de insamlade mönstren i boken *Gamla vävnader från Norrbotten*. Wiklunds gärning har utgjort både en minnesakt och en handling av generositet som kan liknas vid att nedteckna melodier så att alla kan spela dem. I Kenttäs verk blir vi påmind om det genom vävningen på ett lekfullt sätt.

Judith Schwarzbart

Självpresentation

Matilda Kenttä (1993) är textilkonstnär baserad i Kiruna. År 2020 tog hon examen från Gerrit Rietveld Academie och dess program TXT, en förkortning textil och text. I hennes praktik är väven central både som metafor och som metod för seende och som länk till materialitet och text. Hennes intresse kretsar kring handvävning genom historien sedd som ett nät av metaforer för kvinnors arbete.

I dagens ekonomiska landskap är hon intresserad av att titta närmare på om vävning kan vara en metod att omfamna långsamhet. På senare år har hon ägnat sig åt vävning som instrument för att motverka förväntningar om arbetsideal och effektivitet. Vävning är för henne en strategi för att göra 'ingenting'; Vävning är att underminera och ifrågasätta föreställningen om den som (automatiserat) arbete, lättja eller fritidssysselsättning.

**Konstfest på Kin museum
för samtidskonst
15–18 februari 2024**

Torsdag 15 februari

16:00 Öppning i lobbyn: Observatoriet: Konst och liv i den kritiska zonen, Formskön och funktionell: Jon Tomas Utsis duodji, Textil magi med Doris Wiklund, Kristina Pasjkova, Maja Fredin och Matilda Kenttä samt samlingen

- Maria Lind, chef på Kin museum för samtidskonst, hälsar välkomna
- *Markerna*, öppningsceremoni, Carola Grahn och Nils-Johan Labba
- Joanna Warsza, konstnärlig ledare Curatorlab, presenterar programmet
- Konstnären Luca Frei om *Mobil lobby*, konstverket som är Kins nya reception
- Förfriskningar

Närvarande konstnärer: Alexander Ravskyj, Alexandra Ravskaja, Anastasia Kizilova, Bernd Krauss, Carin Ellberg, Fredrik Prost, Ilmira Bolotjan, Inga-Wiktoria Påve, Ingela Ihrman, Jon Tomas Utsi, Katarina Pirak Sikku, Kirill Agafonov, Kultivator, Luca Frei, Nina Svensson, Kristina Pasjkova, Maja Fredin, Matilda Kenttä och Olga Sjirokostup

**Program för Textil magi med Doris
Wiklund, Kristina Pasjkova, Maja
Fredin och Matilda Kenttä**

Lördag 17 februari

**Sammanvävda berättelser: ett samtal med textilkonstnären
Kristina Pasjkova och Silvia Colombo, Curatorlab**

12:00–12:45

Plats: Kin museum för samtidskonst, plan 2

Kristina Pasjkovas konstnärliga praktik består av personliga berättelser och en intim röst, kombinerat med ett nyskapande närmande till den textila traditionen. Med ett djupt intresse för vävning är hennes arbete förankrat i det förflutna samtidigt som det sträcker sig mot framtiden. Med hennes egna ord: "Eftersom jag är intresserad av feministiska idéer sedda genom teknologins lins tar min praktik sikte på gränssnittet mellan handens arbete och den digitala bilden. Mina första handvävda gobelänger ägnades åt videospel, medan mina nyare verk är resultatet av vävning på den digital halvautomatiska jacquardväven TC2—de experimenterar med den vävda bildens animationer". På engelska.

**Samtal med konstnären Maja Fredin och Anastasia Shestak,
Curatorlab**

12:45–13:30

Plats: Kin museum för samtidskonst, plan 2

Maja Fredin arbetar med installationer och performance baserade på djup kunskap om textila material och tekniker. För henne är installation och performance lika viktiga eftersom de automatiskt

bjuder in betraktaren i verket så snart de kliver in i det. Med en blandning av humor och allvar rör hon sig sömlöst mellan fotografi, video, ljud, skulptur och kostymer i syfte att bygga upp en absurd scen. Med sina verk kritiserar hon till exempel konsumtionssamhället som har påverkat hennes sexualitet och orsakat en dysfunktionell relation till mat och till andra människor. På engelska.

Sitkeä/uthållighet. Samtal om dokumentation, identitet, historia och minnemed konstnärerna Matilda Kenttä och Hilda Flygare, moderator Emma Pettersson Juntti, Curatorlab

13:30–14:30

Plats: Kiruna stadsbibliotek

Två unga konstnärer från Kiruna, Matilda Kenttä och Hilda Flygare, berättar om hur de i sitt arbete navigerar teman som hem, tillhörighet, förändring och gemenskap. I Kiruna påverkas människors vardag och alla aspekter av samhället av att staden genomgår stora förändringar. I den här processen kan konsten både vara ett sätt att bearbeta det som sker och ett motstånd mot den pågående exploateringen av norra Sverige. Sitkeä (uthållighet på meänkieli) syftar på den påfrestande och svåra uppgiften att fånga minnen och historia genom konsten, särskilt i ett samhälle som flyttas på grund av industrins expansion. Samtidigt anknyter ordet sitkeä till den uthållighet som krävs av de konstnärer som arbetar med svåra och djupt personliga teman i stora sociala och politiska sammanhang som dessa. På svenska.

I samarbete med Kiruna stadsbibliotek.

Händer som skapar

Fem hantverkskvällar på Kin museum för samtidskonst

Första tillfälle 8 februari

Plats: Kin museum för samtidskonst, konstverkstan, plan 0,5

Kvinnor i norr har under tusentals år använt sina händer för att skapa hantverk med material från naturen. Kunskaperna har förts vidare i generationer och tillsammans har människor lärt sig hantverksmetoder som varit och är betydelsefulla i vardagen. Utställningen *Textil magi* pågår på Kin museum för samtidskonst 15 februari–26 maj och tar sin utgångspunkt i den legendariska Kirunaväverskan Doris Wiklunds liv och gärning.

Under fem torsdagskvällar med start den 8 februari slöjdar deltagarna och inspireras av traditionella hantverk. Vid varje träff lyfts en kvinna och ett traditionellt hantverk, och ett konstverk i utställningen *Textil magi* uppmärksammas. Ta med något för att skapa med händerna. Fika, umgänge och kunskapsutbyte utlovas—alla är välkomna!

Torsdag 8 februari kl 18:30–20:00—virkning

Torsdag 22 februari kl 18:30–20:00—stickning

Torsdag 7 mars kl 18:30–20:00—vävning

Torsdag 21 mars kl 18:30–20:00—måleri

Torsdag 28 mars kl 18:30–20:00—tovning

Hantverkskvällarna är ett samarbete mellan Kin museum för samtidskonst, Jukkasjärvi hembygdsförening och ABF.

Söndag 18 februari

Vävnings-workshop med konstnärerna Kristina Pasjkova och Maja Fredin i Konstverkstan, plan 0,5, som del av Handarbetscaféet. På svenska och engelska.

12:00–16:00

Plats: Kin museum för samtidskonst

Torsdag 22 februari

Doris Wiklunds skola, presentation av konstnären Britta Marakatt-Labba

17:00–18:00

Plats: Kin museum för samtidskonst, plan 2

Den firade konstnären Britta Marakatt-Labba lärde sig att väva av Doris Wiklund i Kiruna under 1960-talet. Alltsedan barnsben har hon ägnat sig åt textila hantverk och kurserna med Wiklund gav inte bara hantverkskunskap utan också en medvetenhet om Norrbottens rika textila tradition. Marakatt-Labba berättar och visar exempel ur sitt linneskåp.

Britta Marakatt-Labba är född 1951 och uppvuxen i en renskötarfamilj i Lainiovuoma sameby. Hon började konstnärsbanan 1979 efter avslutade studier vid Konstindustriskolan i Göteborg. Tidigt engagerade hon sig tillsammans med andra samiska nyutbildade konstnärer för uppbyggnad och bildande av en samisk konstnärsorganisation. Idag bor och arbetar hon i Sarivuomaoch har varit aktiv konstnär i över 40 år. Sitt stora internationella genombrott fick hon 2017 då hennes tjugofyra meter långa broderi *Historja* visades på samtidskonstutställningen Documenta 14. För sin konst och sin konstnärliga gärning har hon fått motta både utmärkelser och kulturpriser. 2024 visas hennes stora retrospektiv *Sylvassa* stygn

vid Nasjonalmuseet i Oslo. En omarbetad version av retrospektiven visas på Kin museum för samtidskonst med öppning i oktober 2024.

Torsdag 29 februari

Máttut mátki, mu mátki—

17:00–18:00

Plats: Kin museum för samtidskonst, plan 2

Under Anna-Stina Svakkos första textila utbildning och genom vänner i Kiruna kom Doris Wiklund att medvetandegöra rikedomerna och närvaron av textilt arbete, i synnerhet väv, i norr för henne. Svakko berättar om vad som format hennes egen textila resa och hur det är att nu leva för, med och av samisk textil till hundra procent. Född i Kiruna 1967 med starka samiska rötter i Nedre Ratekjokk och tornedalsk bakgrund från Anttis är Svakko uppvuxen med en slöjdande samisk mor, vilket påverkade valet av yrkesbana starkt. Med mästarbrev i duodji/samiskt hantverk, mjuka material från 1991 arbetar hon heltid i företaget Astu Design med duodji. I ateljén i Porjus skapar hon traditionell samisk dräkt, moderna plagg och textil konst. Hon arbetar även ofta som föredragshållare, kursledare och mentor. Just nu är hon aktuell med teaterkostym till föreställningar med samiska förtecken.

Tisdag 5 mars—fredag 8 mars

Textilt konstkollo med konstnären Matilda Kenttä

11:00–15:00

Plats: Kin museum för samtidskonst, konstverkstan, plan 0,5

Torsdag 7 mars

Föreläsning om Doris Wiklund av Karin Tjernström, arkivarie på Norrbottens Museum

17:00–18:00

Plats: Kin museum för samtidskonst, plan 2

Doris Wiklund, uppvuxen och verksam i Kiruna, har verkat för vävkonsten och det textila arvet på många sätt. Som vävlärare, föreläsare och författare har hon inspirerat, väglett och generöst delat med sig av sin kunskap. Hennes livslånga arbete med insamling, dokumentation och analyser av gamla tygprover har inte bara bevarat, utan öppnat upp kulturarvets skatter för nya generationer. I sitt konstnärskap tar hon sin inspiration från naturen, människorna och livet i och kring hemstaden Kiruna. Föredraget utgår från innehållet i Doris Wiklunds arkiv, som skänktes till Norrbottens museum sommaren 2020.

Karin Tjernström är arkivarie vid Norrbottens museum.

Torsdag 16 maj

Att ta saken i egna händer, föreläsning av hantverks- och designhistorikerna Christina Zetterlund

17:00–18:00

Plats: Kin museum för samtidskonst, plan 2

Tillsammans med sina vävelever kartlade Doris Wiklund Norrbottens traditionella vävar, en fantastisk kulturskatt som tidigare inte hade fått denna omsorg. Det omfattande arbetet publicerades i boken *Gamla vävnader från Norrbotten* som kom ut 1993. Intresset var stort för Norrbottens traditionella vävar vart stort. Bokens första upplaga om 1000 exemplar sålde snabbt slut och en ny upplaga fick tryckas.

Med utgångspunkt i Doris Wiklunds viktiga arbete diskutera i föreläsningen viktiga exempel där konstnärer och hantverkare har skrivit om historien. Med exempel som textilkonstnärer från Artists' Suffrage League (1907–c.1918) till utställningen Verkligheten sätter spår (1975), smyckeskonstnären Rosa Taikon och glasarbetare från Småland som mellan åren 1978–1983 kommer vi att undersöka hur de utmanade en given historieskrivning och möjliggjorde för andra berättelser och verkligheter att ta plats.

Christina Zetterlund är hantverks- och designhistoriker verksam som pedagog, curator och forskare med ett intresse för historiografi där design och hantverk blir ett perspektiv för att undersöka samhällsvillkor. Hon arbetar som lektor i design på Linnéuniversitet. Tillsammans med Onkar Kular var hon konstnärlig ledare för Luleåbiennalen 2022—*Hantverk & Konst* och bidragit till skapandet av Rosa Taikons arkiv på Hälsinglands Museum. Hon ledde forskningsprojektet Designhistorier i andra geografier mellan åren 2021–2023 som skrev historia med utgångspunkt i Småland och Sápmi.

Bokpresentation Sággon máilbmi med konstnären Britta Marakatt-Labba och curatorn, skribenten och redaktören Jan-Erik Lundström

19:00

Plats: Kin museum för samtidskonst, konstverkstan, plan 0.5

Sággon máilmmi/Broderade världar/Embroidered Worlds heter den nya boken om Britta Marakatt-Labbas konst. Elegant formgiven av Milena Karlsson är *Sággon máilmmi/Broderade världar/Embroidered Worlds* en generös och innehållsrik genomlysning av Marakatt-Labbas konstnärskap. På mer än 130 bildsidor återges över nittio konstverk, med tyngdpunkt på de senaste årens rika produktion. Boken omfattar även en diktsvit av samisk-svenska poeten Linnea

Axelsson, ett inlyssnande samtal där konstnären och skribenten Lena Ylipää möter konstnären själv, samt tre nyskrivna essäer—av samisk-norska kulturvetaren Britt Kramvig, inuitiska curatören och konstvetaren Heather Igloliorte och konstvetaren och skribenten, tillika bokens redaktör, Jan-Erik Lundström—som frikostigt delar med sig av inblickar och insikter i, perspektiv på och kunskap om Britta Marakatt-Labbas konstnärskap. *Sággon máilmmiit/Broderade världar/Embroidered Worlds* är fullt trespråkig—samiska, svenska och engelska.

Jan-Erik Lundström är kurator, skribent och historiker med fokus på samtidskonst, bildkultur och fotografi. Han är före detta direktör för Samisk senter for samtidskonst och länsmuseumchef för Norrbottens museum. Lundström har även varit chef för Bildmuseet och chefsintendent för Fotografiska museet i Moderna museet. Lundström är styrelseordförande för tidskriften *Paletten och Skogen*. Hans kuratoriska projekt inkluderar *Čajet Ivnni/Show Colour: Resist, Stand up, Advocate, Surviving the Future, The Map: Critical Cartographies, Platsens politik, Same, same but different, Nordic Landscapes* samt flera biennaler inklusive Bukarest Biennial III, 1st Thessaloniki Biennial of Contemporary Art, Berlin Photography Festival and Luleå Art Biennial. Lundström är författare och redaktör för publikationer som *Tankar om Fotografi, Thinking Photography—Using Photography, Contemporary Sami Art and Design, Ursula Biemann: Mission Reports, Britta Marakatt-Labba: Broderade berättelser, Nordiska landskap, Looking North: Visual and Literary Representations of Sami och Irving Penn: Photographs* och medverkat i tidskrifter som *AfterAll, Afterimage, Index, European Photography, Glänta, KunstPluss* och *Hjärnstorm*. Han har varit gästprofessor på bland annat Aalto-universitetet, Helsingfors, Konstfackskolan och Kungl. Konsthögskolan, Stockholm, Konsthögskolan i Malmö, HISK, Antwerpen/Gent, Universidad de Los Andes, Bogotá och Konsthögskolan i Oslo.

Kolofon

Kin museum för samtidskonst
Stadshuset Kristallen
Stadshustorget 1
98130 Kiruna

Personal

Emma Pettersson Juntti, producent, koordinering och förmedling
Hampus Bergander, curator
Ilnur Mustafin, tekniker
Judith Schwarzbart, producent
Maija Melchakova, administration
Maria Lind, chef
Märta Öringe, samling och förmedling
Paulina Sokolow, kommunikation
Vårdar: Alex Heikkinen, Ida-Maria Svonni, Lloyd Jarlemyr,
Milly Sundgren och Tova Söderberg
Grafisk form: Johanna Lewengard och Benedetta Crippa

Kins visuella språk har utvecklats av konstnärerna Inga-Wiktorina Påve och Fredrik Prost i samarbete med formgivarna Johanna Lewengard och Benedetta Crippa.

Textil magi med Doris Wiklund, Kristina Pasjkova, Maja Fredin,
Matilda Kenttä
15 februari—26 maj 2024

Kin museum för samtidskonst är Norrbottens länskonstmuseum. Huvudmän för museet, som öppnade 2018, är Region Norrbotten och Kiruna kommun.

